

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: St. Halvards menighet 50 år. — Et brev fra Tromsø. — Av Pauluskredsens virke. — De kirkelige forhold i Litauen. — Fra Vikariatet. — Felles basar. — Fra Norges Katolske Kvinneforbund. — Kraftige ord fra lagmann Nygård. — En kjent trosselle. — Danmarks katolske kvinneforbund. — Bokanmeldelse. — Herhjemme. — - og derute. — Sommerkveld på Sørlandet.

St. Halvards menighet 50 år.

Den 22. september feirer St. Halvards menighet i Oslo sin 50 årsdag og den vil sikkert forme seg som en takke- og gledesfest for evige verdier, som er uavhengig av tidenes trykk — ja, nettopp beviser sin bærekraft og styrke kan hende best i de dager om hvilke det står skrevet at «de behager oss ikke». Så selv om tiden nå ikke er den rette for avholdelse av festligheter i de former vi er vant med ved slike anledninger, så er det ennå mer grunn til å stemme sinnene til fest, til glede og takk for all den velsignelse det gjennom 50 år er gått ut fra Tabernaklet i St. Halvards kirke — i gode som i onde dager.

Selve festdagen var forøvrig 31. august — ifølge annalene. Vi leser: «den 31. August 1890 indviende Hs. Højerverdighed Hr. Prefekt Dr. J. B. Fallize St. Halvards Kapel i Urtegaden Nr. 29 II og aabnede det for Gudstjeneste.»

6. mars 1843 var det for første gang siden reformasjonen tillatt opprettet en katolsk menighet i Christiania «indtil videre» — og dissenterloven 1845 gav den fast grunn under føttene så den kunne tenke på egen kirke. Den 24. august 1856 innviedes St. Olavskirken, men byen vokste stadig og med den katolikkenes antall så det ble nødvendig å dele menigheten for å oppnå betryggende sjelesorg. En part av menigheten ble utskilt og dannet nå St. Halvards menighet. Den fikk som sogneprest mgr. Hagemann som hittil hadde vært sogneprest ved St. Olavskirken, men før han kunne tiltre måtte han av helbredshensyn foreta en rekreasjonsreise til Tyskland. Kapellet ble dog innviet søndag 31. august av biskop Fallize som selv preket. Som konstituert sogneprest ble utnevnt pastor Vignon, som før hadde vært i Trondheim. Den 1. september ble menighetens skole åpnet med 17 elever og som

lærerinne ble ansatt frk. Maria Hamilton. Skolelokalet var en del av kapellet, som bestod av to værelser slått sammen til ett med skyvedører imellom. Om hverdagen ble disse holdt lukket og det ene rom var da skole. Benkene var konstruert etter biskop Fallizes utkast som kombinerte knele- og skolebenker — biskopen hadde forøvrig personlig tegnet kapellets øvrige utstyr: Det hadde ca. 50 sitteplasser. Sognepresten fikk bolig i 1. etasje, som bestod av tre værelser, entré og kjøkken.

Utskillelsen av menigheten viste seg straks å være til stor velsignelse. Den lange vei til St. Olavskirken og manglen på tilstrekkelig sjelesorg hadde gjort mange katolikker likegyldige — i begynnelsen kom det derfor ikke rett mange i kapellet, men i løpet av vintren bedret dette forhold seg betydelig. Da pastor Vignon i april måtte reise til Frankrike ble pastor Wang ved St. Olavskirken hans etterfølger. Man forhandlet i vinterens løp med St. Elisabethsøstrenes kongregasjon om å overta skolen og begynne ambulere sykepleie, og det ble bestemt at de skulle komme om somren. Av den grunn måtte også 3. etasje i Urtegt. 29 leies, og man foretrakk da heller å kjøpe hele eiendommen. Den 8. juli 1891 er en merkedag i menighetens historie, for da ble «de grå søstre» høytidelig innført i nærvær av kongregasjonens generalførsterinne, som selv fulgte fem av sine søstre her opp, hvorav de tre bosatte seg ved St. Halvard og begynte ambulere sykepleie. Den 25. september overtok de også skolen. Igjenom alle årene har disse elskelige og bekjedne «grå søstre» virket til støtte og hjelp for prestene og menighet, og er de enn ikke blitt rike på gods og gull har de til gjengjeld erhvervet seg en «skatt i himlen» av takk og velsignelse for godhet, offer-sinn og aldri sviktende beredvillighet. De er elsket

og aktet — de viser vår hellige tros kraft ved sine gjerninger i sann Kristi etterfølgelse og takk og ære være dem for det!

Imidlertid viste det seg at mgr. Hagemann ikke var sterk nok til å røkte det ansvarsfulle virke som sogneprest og pastor Maitrehut ble utnevnt. I 1894 foretok denne en reise til Frankrike for å skaffe penger til et nytt kirkebygg. Allerede neste år ble han imidlertid kalt tilbake til sitt hjemland — så det ble pastor Wang som på Olavsdagen 1896 nedla grunnstenen til den nye kirke — og den 7. juni 1897 ble den vigslet av biskop Fallize og konsekret av samme 28. august. Pastor Reinold ble utnevnt til sogneprest. Han fungerte til 1901, da han ble forflyttet til Stavanger, mens pastor Möllenbeck ble hans etterfølger. 19. november 1901 kunne biskopen innvie St. Elisabethssøstrenes store vakre søsterhus i Urtegt. 31 som også omfatter et pensjonat for eldre mennesker.

I 1912 ble pastor Möllenbeck forflyttet til Drammen og pastor Klop ble sogneprest i St. Halvard, for imidlertid i 1913 å bli avløst av pastor van der Velden. 10. september 1913 ble en mødreforening og Mariaforening opprettet, som begge gjorde et stort og offervillig arbeid.

I 1915 ble menigheten rystet ved en enestående ulykke i den norske misjonshistorie: man fant tabernakeldøren åpen og tabernaklet tomt. Tyven ble ikke funnet, men den påfølgende søndag avholdtes en gripende soningsgudstjeneste for gudsrovet. Kirken var fylt til trengsel, og det ble en uforglemmelig høytid.

Samme år ble pastor Ugen i Harstad utnevnt til St. Halvard hvor han virket til 1917 og ble etterfulgt av pastor Günther. 1918 fikk kirken sin vakre julekrybbe. 3. oktober 1920 ble det opprettet et lokalledd av St. Olavsforbundet i menigheten.

I 1924 mistet kirken sin avholdte sogneprest mgr. Günther, som ble stedd til hvile under enestående deltagelse. Pastor Offerdahl ble hans etterfølger og virket der til 1928, hvoretter pastor van der Burg en kort tid vikarierte, for i 1929 å bli avløst av pastor Breukel. Samme år ble det utnevnt et forvaltningsråd bestående av d'hrr. Abry, Ruyter, Bjørnstad og Reichenbach, samt stiftet en paramentforening som fikk navn etter den hl. Birgitta og hvis formann ble frk. Høflemayr. St. Vincensforeningen hadde og har drivende krefter blant St. Halvardsmenighetens rekker.

Igjennom alle årene ble det arbeidet målbevisst på sognekirkens utsmykning, vedlikehold og utbedring, og alltid har menigheten utvist stor offervilje når det gjaldt dens og presteboligens sak. Blant menighetens damer fant St. Vincensforeningen gode og trofaste støtter også når det gjaldt å lede feriekolonien for barn.

Etter at pastor Laudy en kortere tid hadde virket som sogneprest ble det bestemt at hollandske franciskanere skulle overta menigheten. De ble høytidelig innstallert av biskop dr. Mangers d. 6. januar 1934. Som sogneprest ble utnevnt pater Notenboom og som kapellan pater Boers. Samme år døde frk.

Høflemayr og etterlot en større sum til den nye sognekirke, som alle håper og ber om snart må bli en virkelighet. Hva skolen angår hadde den gjennom mange år en enestående kraft i søster Hilaria, hvis arbeid ble fortsatt av den elskelige søster Cæcilia — begge vil aldri bli glemt av sine elever. Forholdene ble imidlertid vanskeligere og vanskeligere og man besluttet da resolutt å nedlegge den i 1936. Til gjengjeld blomstrer et rikt og fruktbart foreningsliv — den store samlende tanke er jo den nye kirke, hvortil begge prester har kollektert i Holland og de dårlige tider til tross samlet ikke så få penger. Planene fikk fast form under provenciens besøk i 1937, men fremdeles legger økonomiske hensyn vansker i veien. Det må dog her nevnes at menighetens byggeplaner har møtt den største imøtekommenhet og forståelse hos biskopen og ikke minst hos direktør Gmeiner i Tønsberg — hadde ikke de europeiske forhold utviklet seg som de har ville kirken for lengst ha vært ferdig. Og nå ved jubileet kan man ikke ønske menigheten og dens prester noe bedre enn at de snart må se sitt største og innerligste ønske oppfylt. Med kjærlighet er det blitt bedt og arbeidet under små og ofte trykkende forhold, og man kan i sannhet si at St. Halvards store menighet har forstått den kunst å være «tro i det lite». Derfor er også alle dens trosfeller enig i å ønske den at ventetiden snart må være forbi og den få en større og verdigere basis for sin utrettelige og nidkjære innsats i Kirkens liv her i Norge. Ad multos annos!

Et brev fra Tromsø.

Kjære «St. Olav —»

Ja, det var en gang —

Jeg sitter her og skal skrive om noe som hendte for den rare dagen i april — det var til og med bare to dager før den rare, nemlig 7. april.

Og det går opp for meg at det er så lenge, lenge siden. Det var visst vinter — ja, visst: vi stampet mellom meterhøye snedriver til foreningslokalet. Vi gikk mann av huse, for det var fest. Tross luften skalv av trykket av den tunge vinteren som ingen ende ville ta. Og mellom sneen som hvirvlet fra den halvlyse senvinterhimmel syntes vi å ane et Damokles' sverd som lenge hadde truet med å falle.

Men la oss nakke om noe mer konkret.

Pater prefekt Johannes Starke var for over ett år siden — vinteren 1939 — reist til Amerika og ingen ante, at avskjeden den gang skulle bli for alltid. Men slik ble det. Forholdene gjorde at han ikke mer vendte tilbake, og som en naturlig og for oss alle — tross tapet av vår milde og gode pater Starke — gledelig følge ble pater *Johannes Wember*, som høsten 1938 kom til Nordnorge, innsatt til overhyrde for vårt kirkedistrikt.

Pater Wember er født i 1900, ble presteviet 26 år gammel, virket som prest i forskjellige land og kom

Prefekt Wember.

som sagt hit fra Tyskland i 1938. Knap et år etter ble han kalt til sokneprest i Tromsø, hvilket embet han tross sin verdighet som overhyrde enda bekler til vår udelte glede. Det er neppe for mye sagt at pater Wember er den rette mann på den rette plass og i rett tid. På den minnerike festen ved hans høytidelige innsettelse den 7. april kom dette også fullt til uttrykk. Alle bidro sitt til det. Pater Kunz hadde innstudert en spesiell sang med kirkekoret, hvormed festen ble åpnet. Og så kom menighetens foreninger og brakte etter fattig evne, men akk — så velment! ord og blomster ved sine respektive formenn. Fra St. Olav hilste formannen K. Krane, så fru Margot Frosta og preses pater Kunz fra St. Elisabethforeningen. Deretter Teresiaforeningen ved frk. Beck og til slutt pater Wembers yndlingsbarn: ungdomsforeningen ved Per Bjerring med gave. Pater Stockmann talte på vegner av patrene, og til slutt talte pater Kunz for den avgåtte prefekt Starke, som han hyldet i varme ord.

Pater Wember var synlig beveget. Skjønt hans utnevnelse skrev seg fra november 1939 og han altså ikke var helt uforberedt på denne dag var det nok både en gledens og de tunge byrders dag for ham. Han takket hjertelig og rørt for alt. På den enkle måten vi alt kjenner så godt talte han inntrengende og forstående — fullt klar over det vanskelige ved embetet og tiden.

Etter god musikalsk underholdning av fru Mossa Olsen gikk man til bords — etterpå var det enda musikk av fru Krane, og sammen sang vi ved oppbruddet «Kjærlighet fra Gud».

48 timer senere falt sverdet fra himlen. Hvor har vi vært siden? Likesom i et rart land fullt av utenkelige og umulige ting —

I Harstad er det dessverre forvoldt stor skade på hospitalet og flere søstre og soknepresten ble skadet av bombesplinter men ingen alvorlig. I Storfjord, Tromsø og Hammerfest er derimot absolutt ingen krigsskader skjedd, så vi har grunn til å være takknemmelig for Guds nåde.

Det ble sommer og det ble fred. Livet begynte å få sin rytme igjen. Verdenshistorien er skrevet med blod — men med Guds sønns blod. Og det virkeligste av alt som skjer, skjer nå som før på altret.

*

Vår nye overhyrde har opprettet et nytt sogn idet Storfjord er skilt ut fra Harstad og pater Kunz ansatt som den første sokneprest i denne nye menighet.

*

Marie Himmelferdsdag 15. august var det stor høytid i Hammerfest i anledning av sokneprest pater Bückelmeiers 25 års jubileum som prest. Overhyrden var kommet til stede og det innløp hilser og telegrammer fra hele vårt store kirkedistrikt.

*

Og nå går vi om en stund inn i en ny mørketid. La oss be for hverandre at ene og alene Guds vilje må skje.

Vi hilser alle trosfeller!

Tromsø 20. august 1940.

K. K—e.

Av Paulus-Kredsens virke —

A. J. Lutz: «Jesus Kristus og hans Kirke.»

Tross krig og derav flytende vansker arbeider Paulus-Kredsen i Danmark rolig og uforstyrret videre — ikke mindre enn to publikasjoner er kommet oss i hende siden april. Den ene er pater *Alfred Otto*, S. J.'s utmerkete og instruktive lille piece: «Jesuitene og Kirken i Danmark i det 17. og 18. århundre, den annen en noe større bok av pater *A. J. Lutz*. O. P.: «Jesus Kristus og hans Kirke», oversatt fra den franske original «Jésus-Christ et les Protestants», til dansk av H. D. T. Kiærulff. En bok av pater Lutz behøver ingen anbefaling her i Norge — den anbefaler seg selv — men det kan ha sin betydning å sitere noe av forordet som berører ett av tidens mest aktuelle spørsmål:

«Om alle kristnes tilbakevenden til den katolske enhet bes det i våre dager med stadig større iver av alle de sjeler som Guds sak ligger sterkest på sinne. Jo mer antikrist utfolder sin makt jo mer forstår man at han må bekjempes av en kristenhet som er sterk ved sin enhet.

Men er det i dette øyeblikk tegn som lover den store utsoning med den protestantiske kristenhet? De katolske prester som har virket en lang årrekke i protestantiske land, beskjeftiget med å preke, undervise konvertitter og lytte til sannhetssøkende sjeles fortrolige tale, må være nærmest til å besvare dette spørsmål. Men nettopp disse prester har vanskeligst for å svare.

Deres inntrykk peker i så forskjellige retninger. Mellom protestantismens prinsipper og den katolske tro er motsetningen så avgjort at man synes det må være umulig for katolikker og protestanter å forstå hverandre. Men går man fra de teologiske spekulasjoner over til det praktiske liv føler man ofte et innerlig brorskap — man møter sjele som tross den protestantiske teologi tror, elsker og ber som vi uten å ane at det er katolsk. Den gamle strid med Rom kan hos noen anta meget uvennlige former, mens andre fordømmer den i sterke ord, uten derfor selv å tenke på overgang til katolisismen. Noen protestanter forskanser seg i sin tro og anser den katolske Kirke for seg uhjelpelig fremmed mens andre, som likeså avgjort vil beholde sin protestantisme, lenges etter en fast sammentømret lære, etter et liturgisk bønneliv og en autoritet. De føler en slags hjemve men gamle fordømmer hindrer forståelsen. Hos andre er hjemveen sterkest. De er ikke mange nok til å friste oss til hovmot, men dog så mange at de er et håndgripelig bevis på at vi ikke arbeider forgjeves.

Mens vi venter på Guds egen time kan vi ikke gjøre noe bedre enn å forberede gjenforeningen med de midler Kristus har lært oss: belæring, befruktet av Kirkens bønn, og et høysinnet kristenliv levet av alle de katolikker og protestanter som har forstått at Guds rike er meningen med hele vår tilværelse.»

Og forordet slutter med følgende: «Ti i samme grad som vi er troløse mot Kristi innskytelser er vi også alle medansvarlige for den splittelse som vedblir å herje kristenheten. Om bare både protestanter og katolikker ville betenke at Kristi Kirke i sin mystiske realitet overskrider den synlige organiserte Kirkes grenser. Ti dens liv er Gudmenneskets liv. Den bærer derfor prinsippet for sin enhet og universalitet i seg selv. Hver Kristen som virkelig er i Jesus Kristus er derfor ved sitt personlige liv en kraft som virker for enhetens sak.»

*

I «Katolsk Ugeblad» nr. 33 har i øvrig den kjente pater Heinrich Roos, S. J. — med overskrift «En teologisk Bog» skrevet en anmeldelse som vi tillater oss å bringe det vesentligste av:

Pauluskredsens nyeste publikasjon er en oversettelse av pater Lutz' for kort tid siden på fransk utkomne «Jésus-Christ et les protestants». Uten direkte å være vitenskapelig er boken helt igjennom katolsk — dvs.: den fører midt inn i vår tros vesentligste mysterier.

Hva innholdet angår er boken «først og fremst skrevet for å vise protestantene *hvem vi er* Samtidig vil den vise katolikkene at det ikke bare er overfladiske ting som skiller oss fra protestantene, ti reformasjonen har angrepet kristendommens levende kilder». Det nye verket er altså et oppgjør med de protestantiske prinsipper, men et *positivt* oppgjør. Det gir tillike en systematisk framstilling av hele vår katolske eksistens, av vår tro, vårt fromhetsliv og vår mystikk, vår kultur og vårt livssyn — med ett ord: den trenger fram til *katolisismens vesen*.

Katolisismens idé trer fram på bakgrunn av de protestantiske prinsipper som pater Lutz kjenner som få katolikker i Norden. Protestantismens anklager blir tatt

alvorlig — protestantismen og katolisismen møtes i ærlig åndelig kamp, og ut av denne kamp vokser langsomt katolisismens sanne vesen fram ofte nettopp som realisasjon av protestantenes dypeste ønsker og lengsler.

Katolisismens innerste vesen ser pater Lutz uttrykt i *Gudmenneskets* mysterium. Vi katolikker «søker alle kristne tings innerste grunn i Gudmenneskets mysterium». «Ordet ble kjød og tok bolig blant oss» (Joh. 1, 4).

P. Lutz begynner med Jesu Kristi mysterium. Men straks her merker man forfatterens teologiske innstilling. Det er ikke bare den historiske Kristus som skildres her men troens Kristus. Her er det tatt alvorlig med *Guds menneskevorden*: Kristus er én person i to naturer. Denne klassiske og monumentale Kristus er den eldste kristendoms Kristus, de første trosbekjennelsers Kristus, de gamle konciliers Kristus: *katolisismens Kristus*. Først på bakgrunn av Gudmenneskets mysterium — dvs. de to naturers Kristus — kan forløsningen forstås. Ut fra denne idé følger med nesten logisk konsekvens hele katolisismens bygning: den synlige kirke, sakramentene, messeoffer, tradisjon, riter, rosenkrans, avlat: alt spirer fram av den ene tanke som et stort tre av et lite frø. Overalt finner vi «en gjenspeil av kristendommens grunnleggende hemmelighet: at ordet er blitt kjød.»

Idet p. Lutz på denne måte har funnet en fast midte som knytter alt sammen, utfolder den tanke seg likesom i konsentriske ringer, som legger seg om denne midte. Vi har derfor ikke å gjøre med mange ideer som er likestilt men med én tanke som bærer det hele, gjennomtrenger det hele og kroner det. Dette typiske dominikanske og tomistiske har aldri vist seg så klart i p. Lutz' bøker som her: det er ekte teologisk spekulasjon, enhet, sammenheng, helhet. Det er motiver som stadig vender tilbake i nye variasjoner: de samles nesten i en intuisjon og gjør til tider studiet av denne nokså vanskelige bok til en estetisk nytelse.

Katolisismen er Gudmenneskets liv på denne jord. Derfor tror vi katolikker på *nådens realitet*. På lignende måte som brød og vin forvandles til Kristi legem og blod blir vi forvandlet i Kristus, blir vi innlemmet i hans mystiske legem så at vårt overnaturlige liv ikke er noe annet enn Kristi liv i oss (Gal. 2, 20).

Vår tro er ikke en *livsanskuelse* men et *liv*. Den kristne religion er ikke i første rekke en kristen måte å «tro» eller «mene» på, men å «være i Kristus».

Den nye bok er først og fremst beregnet på protestanter. Hvis vi stilles overfor alvorlige, dannede protestanter, som ikke mer tror på de gamle antikatolske skrøner kan vi meget vel gi dem denne bok mellom hendene. P. Lutz vet fullt ut at «mellom protestantismens prinsipper» og den katolske tro er motsetningen så avgjort at man synes det må være umulig for katolikker og protestanter å forstå hverandre». Men tar også for fullt alvor den katolske tanke: «at Kristi Kirke i sin mystiske realitet *overskrider den synlige, organiserte Kirkes grenser*». Hver protestant som virkelig er i Kristus Jesus, lever av Kirkens liv uanset om han vet det eller ei. Denne ireniske forstående tone er en stor vinning — den er «en kraft som virker for enhetens sak».

Men boken har også bud til oss katolikker. Vi kjenner for lite til den ekte, den genuine, den fulle katolisisme.

Boken kan lære oss den. *Men den er ingen lettvinnt lektyre — man må virkelig studere den.* Jeg kunne tenke meg at den egnet seg som grunnlag for en rekke verdifulle studiekretser.

Boken forneker ikke sin franske opprinnelse. Dens *katolske*, gjennomkultiverte språk volder kanskje en utenforstående leser noen vansker, især til å begynne med. Nå og da kunne også adskillige katolske (frie) *skolemeneringer* holdes adskilt fra *Kirkens* (alminnelige) lære. Men vi må takke p. Lutz og den utmerkede oversetter fordi de har skjenket oss en katolsk bok av virkelig teologisk format.

*

Til denne takk slutter også norske katolikker seg. Men vi vil også gjerne gi vår takk en videre adresse, idet vi vil rette den til Paulus-Kredsen, som tross alle tidens små og større vansker fortsetter sitt energiske arbeid og utsender sine publikasjoner med urokkelig nidkjærhet og apostolisk iver. Vi ønsker all velsignelse med arbeidet framover —!

De kirkelige forhold i Litauen

Som det var å vente etter at styret i Litauen er blitt antireligiøst gjør det seg nå sterke bestrebelser gjeldende for etter hvert å avkristne landet. Som et ledd i dette er konkordatet med den Hl. stol blitt oppsagt. Det blev inngått i 1926 og etter det var Litauen en selvstendig kirkeprovins, hvis primas var erkebiskopen i Kaunas.

Litauen har 2 millioner innbyggere hvorav $1\frac{3}{4}$ million er romersk katolske og resten ortodokse — den lutherske kirke teller ca. 75 000 medlemmer men har mistet en del medlemmer etter grensereguleringen i løpet av dette år, da så mange av den tyske befolkning blev kalt tilbake til Tyskland. Den katolske Kirke i Litauen er sterkt polsk preget, men i de siste halvhundre år er det arbeidet meget på å få utdannet litauiske prester som kan preke på befolkningens eget språk. Særlig er disse prester gått inn for ungdomsarbeidet og det finnes nå en blomstrende katolsk ungdomsorganisasjon «Ateitis», som ble grunnlagt 1910 og har over 45 000 medlemmer av begge kjønn — fra folkeskolen og til universitetsstudiene eller det tilsvarende alderstrin. Den nuværende nuntius mgr. Centoz har først for nylig tiltrått denne stilling — han var tidligere i Venezuela, men var ansatt ved det pavelige nuntiat i Tyskland i de år den Hl. fader var nuntius der.

Kirken i Litauen har alltid hatt en utsatt stilling siden den mistet sine privilegier etter at Litauen i 1595 var kommet under russisk herredømme. Den ble beskyttet for særlig å vareta polske interesser og etter den store polske oppstand i 1831 arbeidet den i lange tider under meget vanskelige forhold. Dette hadde dog bedret seg betraktelig, særlig etter at det var blitt så stor en tilgang av litauiske prestekall. Nå ser den religiøse framtid atter mørk og truende ut — verst er forordningen om at all kristendomsundervisning skal fjernes fra skolene.

Fra Vikariatet.

Fra 1. september har hs. høyerverdighet biskopen konstituert velærv. pater D. Boers, O. F. M., kapellan ved St. Halvardskirken i Oslo, til sogneprest ved St. Ansgarskirken i Kristiansand —

utnevnt velærv. pater Novatus Hutjens, O. F. M., kapellan ved St. Paulskirken i Bergen, til kapellan ved St. Halvardskirken i Oslo —

utnevnt velærv. pastor J. Duin, hjelpeprest ved St. Olavskirken i Oslo, til kapellan ved samme kirke —

utnevnt velærv. pastor H. Tæxt, hjelpeprest ved St. Olavskirken i Oslo, til kapellan ved St. Paulskirken i Bergen.

FELLES BASAR.

Basar??? Skal det nå holdes en basar — — i disse pinaktige tider, da enhver har mer enn nok med seg selv? Ja, kjære venner, vi er pent nødt til det. Vi skal holde en basar, ikke for andre, men nettopp for oss selv. Menighetslivet må holdes oppe trass i krigen og de andre vansker. Det går ikke ann å stenge kirken og lukke skolen og gå i hi til krigen er over og de normale tider vender tilbake. Og kirken den er vår kirke, og skolen den er vår skole, og menighetens trivsel angår oss alle. Vi alle, fattige og rike, unge og gamle, vi har alle aksjer i det. Og vi kan i disse tider ikke vente støtte fra noen kant. Alle hjulpekilder er stoppet og Vikariatet (biskopen) kan ikke tre støttende til, så våre menigheter her i Oslo er helt anvist på seg selv. Og hvordan er den finansielle stilling for tiden? Stakkars oss prester som ved siden av vår prestegjerning må administrere menighetens drift! Utgiftene er steget betydelig, og inntektene? For bare å nevne en post på budgettet — kirkeskatten (menighetsbidrag) har i fjor sviktet med hele tusen kroner, og i år ser det ut til at den vil svikte med nye tusen. Den innbringer ikke halvdelen av hva den gav for bare to år siden. VI MÅ LØFTE I FLOKK. Og jeg vet at vi kan stole på våre folk, bare deres oppmerksomhet blir vakt. Det viste seg i vår da vi hadde arrangert en liten aftenunderholdning til inntekt for skolen. Det var rent festlig å se med hvilken glede menigheten sluttet opp om denne sak. Altså, godtfolk, møt fram også denne gang, la oss rekke hverandre hånden og etter evne støtte basaren med gaver eller personlig arbeid, helst ved begge deler. Overskuddet skal deles mellom de to menigheter: St. Olav og St. Halvard. Sørg for at det blir noe å dele på.

Og siden jeg allerede har nevnt den, så får jeg

slutte med en innerlig bønn: Kjære venner, glem ikke å betale Deres kirkeskatt som vanlig. Trekk intet fra, men legg heller litt til. Også de små bidrag er velkommen. Hvis alle er med så greier vi oss.

Oslo, 8. sept. 1940.

H. Snoeys,
sogneprest.

Fra Norges Katolske Kvinneforbund.

Til N.K.K.F.'s ledd og enkeltmedlemmer

Kjære trosfeller.

På grunn av den situasjon vårt land nå befinner seg i må vi dessverre gi avkall på å holde landsmøte i år. Det pengebeløp som var avsatt til dette formål samt vår øvrige kontantbeholdning (undtatt kr. 200.— der fremdeles beror i kassen) har styret i møte den 30. mai enstemmig besluttet å avstå til disposisjon for vikariatet med ialt kr. 1 200.—

Da biskopens og våre presters forbindelse med utlandet er avbrutt, er det lett å forstå at der vil melde seg følsomme vanskeligheter for vår geistlighet. Vi mente derfor at vår lille kapital ikke kunne anvendes bedre enn til kirkens arbeide.

Vi har videre bestemt på grunn av krisetiden å utbetale utdannelsefondets hele rentebeløp for i år med kr. 280.—, som fordeles mellom de tre ansøkere, hvorav den ene er utenbysboende og de to fra Oslo. Utdannelsefondets kapital såvel som det faste fonds står selvfølgelig urørt.

Jeg vil så innerlig jeg kan anmode alle, nå det så sårt trenges — og det har vist seg hva kvinner virkelig kan utrette når viljen er parret med forståelse — å arbeide for vårt forbund, det er å arbeide for kirken og menigheten. Oppta en eller flere av våre programposter, få andre interessert. La katolsk aksjon ikke bare være døde ord.

Til alle dem som har hatt krigens lidelser å gjenemgå sendes en spesiell varm og deltagende hilsen.

Vennlig hilsen fra styret og Deres hengivne

Anna Bonnevie
formann.

Kraftige ord fra lagmann Nygård:

«Respekt for det levende liv!»

En større fosterdrapssak fra Nedre Eiker ble for noen tid siden behandlet i lagretten.

Lagmann Nygård framholdt at lagretten måtte gå grundig inn på hvert tilfelle i denne sak. Etter å ha redegjort for de nå eksisterende lovbestemmelser sa han bl. a.:

Hele saken og det inntrykk en har fått av dens miljø har virket i høyeste grad forstemmende. Dette at kvinner som er besvangret og som ifølge sin naturlige oppgave skal føde barn ikke synes å være betenkelighet ved — av skam, av økonomiske grunner, fordi de har barn før eller fordi de ikke ønsker å få barn — at disse kvinner ikke synes å betenke seg på å drepe spiren til et menneskeliv, det er forferdelig. Og de personer som stiller seg til tjeneste her kan ikke bedømmes strengt nok. De personer kan iallfall ikke ha noe ideelt grunnlag å påberope seg. Og hvis en slik forbrytelse kan overføres en person som ifølge sin stilling har et særlig personlig ansvar, bør den moralske dom falle ennå skarpere.

Det er riktig at det var vært oppe i diskusjonen dette spørsmål om abortus provocatus, og det har vært nedsett utvalg som har avgitt innstillinger også med forslag om lempninger på dette felt, slik at inngrep ikke bare skulle kunne foretas av medisinske, men også av sosiale grunner, på sosial indikasjon. For eksempel hvis en kvinne på grunn av sin stilling ville komme i vanskeligheter ved å få et barn — en ugift mor for eksempel.

Meningene om disse ting er sterkt delte og noen avgjørelse av dette i lovs form foreligger ikke. Lagretten har derfor i denne sak som uavviselig plikt å erkjenne eller å benekte tiltaltes skyld etter de lovbestemmelser som gjelder i dag. Jeg advarer retten mot å bygge sin slutning på andre grunner. — Lovbestemmelsene er satt der for i samfunnets interesse å høyne moralen, slik at det skaffes respekt for det levende liv. Hvem som helst skal aldri kunne behandle det etter eget godtykke.

En kjent trosfelle.

På hedersplassen i det skattede og utbredte tidsskrift «Urås» nr. 28 d. å. er inntatt følgende vakre artikkel av Martha Østensvig om Sigrid Øde som vi tillater oss å gjengi her:

En nordmann, som for noen år siden var en tur i London, bestemte seg en dag for å ta en rassa gjennom storbyens slum-kvarterer for å få et inntrykk av livet, slik som det arter seg der hvor man både bokstavelig og figurlig talt lever på livets skyggeside. Men da han fra en liten sidegate ville bøye inn i en av de store ferdseisårer, ble han stanset av en folkemengde så tett, så uoverskuelig både framover og bakover at det ikke syntes å være hverken begynnelse eller ende på den. Tunge, trette skikkelser, som i langsomt tempo beveget seg avsted, tause, sorgfulle ansikter, preget av all den nød, all den elendighet, all den sorg, nevnelig og unevnelig,

som kan stemple de menneskelige trekk når de blir meislet i ustanselig og nyttelos kamp mot alt som ondt og stygt er, — et uendelig tog, så håpløst, så trist, så stille! Da den unge nordmann en stund hadde vært tilskuers til dette dystre skuespill, som syntes ingen ende å ville ta, spurte han til slutt en av deltagerne i toget hva dette dog skulle bety. — Vet De ikke det? sa mannen forbauset. — Det er Guds lille engel. — Guds lille engel? gjentok nordmannen forbauset og begynte å gå med toget han også, hvem er det da?

Den andre så nå så hjelpeløst forbauset ut at nordmannen måtte skynde seg å opplyse at han var utlending, at han bare var på noen dagers besøk i London, og at det derfor var meget han ikke kjente til, — om han ikke kunne få høre litt mere om «Guds lille engel»? Og så fikk han vite hvem det var, — mannen ble helt veltalende, hans tause, lukkede, grå ansikt fikk liv og farge, mens han med skjelvende røst fortalte:

— «Guds lille engel» var en ung kvinne, medlem av Frelsesarméen, vel nærmest slumsøster. I flere år hadde hun hatt sitt virke blant de ulykkeligste av de ulykkelige, — i Londons aller usleste fattigkvarterer og aller mest beryktede forbryterstrøk var hun en daglig gjest, der gjorde hun sin stille kjærlighetsgjerning, så blid, så god, så forståelsesfull, så uredd og modig at ingen noensinne hadde sett maken. Ingen nød var henne for grå, ingen forbrytelse for svart, ingen ondskap for stor, — overalt vant hun fram med sin milde røst og sin nensomme hånd, båret oppe av den sanne nestekjærlighets ukuelige mot. Og nå var hun død, bare noen og tredve år! — Hun er død for oss! sa mannen. — Hun har slitt seg ihjel for å hjelpe oss, vi som nå følger henne til graven! Det kommer aldri mere noen slik hit, — for det fins ikke flere slike! Og så sank mannen atter hen i taushet, hans ansikt lukket seg, og toget skred fremad i det samme dystre tempo, under stadig tilslutning av nye folkemasser.

Ja, dette var altså London! Men også her i Oslo har vi en slik «Guds engel», og Gud skje lov, hun lever og virker ennå midt iblant oss! Hennes navn er Sigrød Øde. Alle sosiale kontorer, alle filantropiske innretninger kjenner henne, alle som har det ondt og leit og trangt og vrangt elsker henne. Sigrød Øde fyller ikke noe rundt tall hverken i dag eller i morgen, — det er ikke derfor denne artikkel kommer fram. Det er for å gi en hverdaglig hyldest til én som mere enn de fleste her i vår hovedstad kjenner den hverdagslige nød og den hverdagslige kamp mot alt det som bryter ned og knuger i kne, — én som forstår å bygge opp der hvor andre har revet ned, som kan bringe sol og lys i den tristeste stue og håp og tro til det mest nedtrykte sinn.

Sigrød Øde var i en årrekke sekretær i Oslo Verneforening, leder av arbeidet for å hjelpe opp samfunnets ulykkelige kvinner, både dem som var kommet i konflikt med dette samfunns lover, og dem som var på nippet til å komme på kant med dem. Hun arbeidet ikke bare etter skjemaer og paragraffer og rulleblad, — nei, hun prøvde å finne inn til deres innerste hjertekammer, finne hva som lå bak den skjeve innstilling like overfor livet og dets krav, som fikk dem til å reagere så uheldig og uheldssvangert. Hun hadde den lykkelige, men akk! så sjeldne evne å kunne gjøre hvert enkelt medmenneskes

problem til sitt eget, personlige problem, hun tok hånd om sine klienter som en mor om sitt syke barn, — lukket dem inn i sitt hjerte og slappet aldri av i sin kjærlige interesse og utrettelige hjelpsomhet, selv om det lå i forholdenes natur at skuffelsene ofte ble både mange og tunge. Og hennes velsignelsesrike gjerning var ikke begrenset til kontoret og kontortiden. Hennes hjem sto like så åpent som hennes hjerte, — noe egentlig privatliv kjente Sigrød Øde ikke til i alle disse år. Da hun så for noen år siden måtte si farvel til arbeidet i Verneforeningen på grunn av sviktende helbred, var hun da også gjenstand for den varmeste anerkjennelse fra nær og fjern. Kongen tildelte henne fortjenestemedaljen i gull, og har noe menneske vært verdig til denne heder, så er det Sigrød Øde.

Men tro ikke at hun har gitt opp! Da ro og hvile hadde gitt henne nye krefter, tok hun atter fatt, — «begynte for seg sjøl», som det heter. Stille og vennlig og lys går hun omkring og gjør vel, — alltid er hun ferdig til å hjelpe der hvor det trengs, materielt og moralsk. Det er uforklarlig hvordan hun får greie på all den smånød og gråhet og sorg, som piner livskraften ut av så mange mennesker, skjont vi alminnelige folk ikke får øye på det, — men Sigrød Øde ser det! Hennes intuisjon er lynrapp; hennes takt fullkommen, hennes evne til å finne utveier er ubegrenset. Sigrød Øde kan alltid hjelpe og hun hjelper klokt, for det er det merkelige, hun har alltid noe å hjelpe med! «Den handa som det itte kommer noe tur, kommer det heller itte noe ti,» sier et godt gammelt norsk ord. En skulle tro at Sigrød Øde hadde satt disse ord til motto over sitt liv. I allfall er det utrolig hva hun får utrettet i det stille, — det kommer meget «tur» den handa, for det som kommer «ti» den, går ikke bort i utgifter til papir og administrasjon, men kommer i sin helhet dit det er eslet. Det vet de glade givere, og den forvissningen stimulerer lysten til å gi og takknemligheten ved å motta.

Men dette er bare én side av Sigrød Ødes virksomhet. Hennes arbeid har mange fasetter. Utallige er de søknader, de anbefalinger, de bonnskrifter og henstillinger hun i årenes løp har skrevet, utelleglige er de skritt hun har gått for å oppnå ett eller annet for sine kjære på livets skyggeside. Sigrød Øde vet og forstår til fulle det, som vi alle vet, men ikke alltid forstår, at hvor som helst og under hvilken som helst form vi står overfor lidelse og sorg og nød, der står vi også like overfor Ham som sier: «Jeg var sulten, og I gav meg å spise, jeg var naken, og I kledde meg, jeg var syk, og I så til meg, jeg var i fengsel, og I besøkte meg!»

Martha Østensvig.

Danmarks katolske kvinneforbund.

har hatt stor glede av sitt nødhjelpskursus, eller som det kalles dernede: samariterkursus, i vinter. I samarbeid med «Dansk Røde Kors, er det nå lagt et større arbeidsprogram på lengre sikt. Det er påtenkt opprettelsen av en katolsk «seksjon» under Røde Kors, som skal omfatte juniorkursus, fortsettelseskursus, større øvinger, instruksjoner i barne- og sykepleie m. m.

Bokanmeldelse.

Bøker inngått til redaksjonen:

ASCHEHOUG & CO:

Magnhild Haalke: «Trine Torgersen» (Premievinner i konkurransen om den beste bok om yrkeskvinner.)

Arne Johnssen: «Før imorgen—» (Ekstrapremie i samme konkurranse.)

Leck Fischer: «En kvinne på 40.» (Den danske vinner.)

N. W. DAMM & SØN:

Susan Coolidge: «Hva Katy gjorde siden.» Norsk utgave ved Eugenie Winther.

J. Fennimore Cooper: Stifinneren. Norsk ungdoms-utgave ved Hans Braavig.

Hechjemme —

Også Porsgrunns katolske menighet har 50 års jubileum i høst, men på grunn av særlig inntrufne omstendigheter er feiringen utsatt inntil videre.

Oslo. Den første familieaften i St. Olavslaget hadde samlet mange deltagere som med begeistring sluttet seg til sokneprestens varme takk til de i menigheten som hadde gått inn for den store og vakre oppusning av foreningslokalet, så det nå framtrer i ny og langt hyggeligere skikkelse. Det var ydet mange timers offervillig arbeid men så var også resultatet strålende. Familiekvelden fikk i øvrig sitt vanlige gode forløp med sokneprest Rommelse som en fengslende foredragsholder.

a.

— og decute

Propagandakongregasjonen har utsendt en oversikt over Kirkens misjonsvirksomhet hvorav framgår at det i 1939 er opprettet 9 nye misjonsområder — utnevnt 2 erkebiskoper, 5 biskoper, 24 apostoliske vikarer, 1 abbed, 12 apostoliske prefekter og 4 hjelpebiskoper. 43 store misjoner er overlatt den innfødte geistlighet, nemlig 1 erkebispeddømme og 7 bispedømmer i India — 3 apostoliske vikariater i Indokina — 1 erkebispeddømme, 1 bispedømme og 1 apostolisk prefektur i Japan — 1 apostolisk prefektur i Korea — 16 apostoliske vikariater og 9 prefekturer i Kina — 2 apostoliske vikariater og 1 prefektur i Afrika. Alle disse misjonsdistrikter bestyres av sekularprester med undtagelse av 3 apostoliske vikariater i Kina som ledes av innfødte Lazanster og et apostolisk prefektur samme steds som ledes av innfødte franciskanere.

I Berlin finnes en krets av katolikker og protestanter, som ved fellesbønn og regelmessige religionsteoretiske samtalemøter forbereder kristenhetens gjenforening i troen. I pinsen ble det i dominikanerkirken i Oldenburgerstrasse arrangert en gripende fellesandakt, hvorunder pater Georg av Sachsen og den protestantiske superintendenten Ungnad preket og dikteren Ernst Thrasolt leste hymner av sitt siste verk.

Den katolske ungdom i Tyskland har i år som i de foregående år avholdt en stor fest på Treenighets søndagen. I alle katolske menigheter var det om morgenen ungdomsgudstjeneste med felleskommunion og om kvelden ble det overalt avholdt festandakter. Det ble særlig lagt vekt på å innprente ungdommen bønnens betydning.

I Ungarn er erkebiskopen av Siebenbürgen grev Gustav Majlath avgått ved døden i en alder av 76 år. Han var en meget kjent skikkelse også utenfor sitt fedrelands grenser. Han var sønn av presidenten for en av Ungarns fornemste magnatfamilier, men etter at faren var blitt myrdet bestemte han seg for å bli prest. Da han hadde fullendt sine teologiske studier ved det ungarske kollogium i Wien ble han prestevigslet i 1887. Bare 33 år gammel ble han biskop for bispedømmet Karlsburg i Siebenbürgen, hvor han virket i 38 år. Hele sin betydelige formue ga han etter hvert til de fattige og han var en kjent og kjær gjest i alle hjem, fra de praktfulle slott til de elendigste hytter. Hans begravelse formet seg som en mektig katolsk demonstrasjon.

Sommerkveld på Sørlandet.

*Nå går den gylne sol til hvile
bak purpurskyers drømmeslott,
mens all naturen synes smile
i lys og farger den har fått.*

*En sølvgrå tåke langsomt senker
seg over havets blanke speil,
og solens siste stråler stenker
sitt gull på fjell og kvite seil.*

*Hør fjerne kirkeklokker kaller
med klang så vemotsfull og skjønn:
Snart kommer natten. Mulmet faller —
nå er det tid til stille bønn.*

*Det suser dempet gjennom løvet.
Det er et sukk. Så blir det tyst.
Slik stilner lovsangen fra støvet
som steg mot evighetens kyst.*

*Nå blinker alt en ensom stjerne,
og purpurskyen dør i vest.
Når månen lyser i det fjerne,
da slukner kveldens fargefest.*

*Du vandringsmann som stille stevner
mot evigheten, følg din trang:
Stem harpen mens du enda evner,
før det blir kveld for siste gang.*

K. Kjelstrup.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.